

EPISTOLÆ TRES

PRO CANONICA INNOCENTII ELECTIONE ASSERENDA.

(MANSI, *Conc.*, XXI, 432, ex codice Udalic.)

I.

Cardinalium et episcoporum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ad Lotharium regem.

L. divina inspirante clementia Romanorum clarissimo regi, iustitia rigore fulgenti, episcopi N. et N. et cardinales Romani, cum cæteris fratribus, salutem et perpetuam de hostibus suis victoriam.

Nullus Christianorum ignorat, optime rex, quod Romana Ecclesia Dei institutione et sanctorum Patrum imitatione et religiosorum virorum devotione, domina sit non Urbis, sed orbis; et ea consistente cuncta prospere consistunt, eaque desistente cuncta decrescunt. Et sicut altius excellit, sic ventorum ac tempestatum tyrannidem facilius a se repellit; et quanto rerum mundanarum turbine conquassatur, tanto lucidius purificatur. Beatæ igitur memoriæ papa H. migrante et viam universa terræ ingrediente, nos episcopi et cardinales G. cardinalem diaconum Sancti Angeli, virum honestum, moribus compositum, Deo Deumque timentibus charum, in summum pontificem elegimus, in ecclesiam Lateranensem constipatum cæteris fidelium deduximus, et in sede summa positum nos et infinita religiosorum turba honoravimus. Post hoc in palatium ascendimus, et quæ ex more geri solent complevimus et omnia insignia pontificalia H. papæ, Calixti papæ Paschalis papæ suorumque prædecessorum ei tribuimus. His vero circa horam tertiam rite peractis, Petrus Leonis hora sexta, qua Judas Christum crucifixit, et tenebrarum caligo mundum involvit, cum suis conspiratoribus atque consanguineis aliisque manifesto pretio conductis, ecclesiam Sancti Martii turribus fratrum propinquam, festinanter adiit, cappam rubeam indecenter induit, scititiæque pontificatus insignia arripuit. Sequenti autem die ecclesiam Beati Petri armis petiit, machinis circumdedit, tecta murosque fregit, homicidiis peractis et nimia numani sanguinis effusione, sic cum improbis apostolorum principis intravit januas. Altera autem die armata manu ad Lateranensem ecclesiam perrexit, fumo, igne, sanguine eam violenter invasit. Palatium conscendit, pontes confregit, sedes pontificum contrivit, sacrarium beati Laurentii aperuit, quæ optima sibi visa sunt diripuit, ad propria se recollegit. Posthac palladium, in quo dominus noster papa Innocentius cum Catholica Ecclesia residebat, aggregatur. Verum equitibus et equis plurimis amissis in confusione suæ ignominie domum

A turpiter recessit. Deprædationes vero ecclesiarum et præcipue beati Petri thesaurum, quem pontifices Romani et sacratissimi imperatores Deo beatoque Petro dedicaverunt in lampadibus aureis, calicibus, thuribulis, candelabris, imaginibus, crucibus, gemmis, aliisque vasis pretiosis, nec non et palliis et vestibus sericis auro gemmisque contextis, directiones necnon et prædiorum ecclesiasticorum ignorationes, et peregrinorum expoliationes quantas sint qui Romani vel Jerusalem properant euntes et redeuntes utique diffamant. Quæ vero alia turpia ipse suique complices gerant regalibus auriis non sunt referenda. Sed per Dei gratiam infra paterni muri caveas jam latitat: abbates, marchiones, principes, alique barones in auxilium Catholicæ et apostolicæ Ecclesiæ properant. Orientales et Occidentales Ecclesiæ prædictum invasorem pari voto parique consensu unoque spiritu anathemate condemnant, dominum vero Innocentium papam a Catholicis Catholice lectum, Catholice consecratum, sicut universalem, patrem et beati Petri vicarium amplectuntur, venerantur, suisque nuntiis frequentant. Quod igitur super his celsitudo vestra, o gloriosissime rex, agere debeat, regalibus providentia Spiritu sancto succensa provideat. Accingere igitur, et archiepiscopis, et episcopis, abbatibus religiosisque viris, nec non et regni principibus solito more in auxilium principis apostolorum properanter occurre: quatenus Ecclesia Dei lætetur, religio Christiana sublimetur, schismaticorum perfidia comprimatur, corona capitis tui a rege cœlesti benedicatur. Quæ vero hic desunt venerabilis frater noster G. [Gualterus] et Deo dilectus Ravennatis Ecclesiæ archiepiscopus viva vobis voce clarificabit, quem attentius serenitati vestræ commendamus, et ut eum pro reverentia beati Petri et totius Catholicæ Ecclesiæ honorifice tractetis, rogamus.

II.

Gualteri Ravennatensis archiepiscopi ad N. Parthenopolitanum seu Magdeburgensem archiepiscopum.

Venerabili domino N. sanctæ Parthenopolitane Ecclesiæ archiepiscopo G. sanctæ Ravennatis Ecclesiæ minister, licet indignus, salutem et perpetuam in Christo dilectionem.

Visis sanctissimæ paternitatis vestræ litteris quibus me, quanquam invisum et facie ignotum visitare voluistis, plurimum in Domino gavisi sumus et congratulati, quem etsi longa terrarum spatia a nobis separent corporaliter, tamen, quæ divisa

connectit, separata conjungit spiritualiter vos amplectimur, et pro posse nostro vobis servire parati sumus. Super quo vero unum nostrum consilium desideratis, taliter respondemus. Decedente SS. Romanæ sedis episcopo, beatæ memoriæ patre nostro Honorio, sicut audivimus et in veritate comperimus, Innocentius, qui quondam Gregorius dicebatur, Sancti Angeli diaconus cardinalis, honorum omnium, Deo quemadmodum ab æterno providerat disponente, per electionem venerabilium fratrum et dominorum nostrorum unanimiter in unum convenientium, Guillelmi Prænestini, M. Albanensis, et Joannis Hostiensis, D. Sabinensis episcoporum, et reliquorum Catholicorum, cardinalium ad sanctæ Romanæ Ecclesiæ regimen assumptus est canonicè. Postmodum vero Petrus Leonis, qui papatum a longis retro temporibus affectaverat, parentum violentia, sanguinis effusione, decrustatione sanctorum imaginum, facta et conspiratione inverecunda facie (rubeam sibi cappam assumens), universalem matrem nostram sanctam Romanam Ecclesiam turpiter usurpare et Simoniacè occupare contendit. Hac itaque veritate comperta, cum universitate totius Italicæ Ecclesiæ prædictum Innocentium virum sobrium, prudentem, castum, mansuetum, humilem, omnique morum honestate conditum pro more Ecclesiæ per supradictos venerabiles fratres divinitus consecratum, nostrum universalem patrem, papam, et apostolicum indubitanter amplectimur, devote colimus et veneramus. Prædictum vero Petrum, vere Leonis rugientis filium, quærentem quem devoret, tanquam non electum, sed contra Deum et sanctam Ecclesiam erectum, non assumptum sed intrusum, non apostolicum sed apostaticum, non Catholicum sed hæreticum, non consecratum sed execratum, divina ei in omnibus et per omnia contradicente auctoritate, condemnantes abdicamus. Vestræ igitur sanctitatis prudentiam suppliciter exoramus et vicaria charitate constantiam vestræ fidei velut columnam immobilem in Domino confortamus, quatenus in fide beati Petri et in obedientia ejus vicarii dilectissimi Patris nostri Innocentii, per gratiam S. Spiritus electi, sanctæque Romanæ Ecclesiæ dilectione firmiter persistatis. Præterea ne vestis Christi inconsutilis a perfidis et infidelibus sortem mittentibus, quod divina avertat clementia, dividatur, et navis Petri fluctibus marinus hinc inde concussa periclitetur, devotissime suggerimus, ut dominum Lotharium invictissimum Romanorum regem ad Urbem sine dilatione venire viriliter et instantè exhortari dignemini, et tam vestræ dioceseos fratres et episcopos, quam etiam reliquos vestros comprovinciales, velut alter Petrus aliquando conversus, in prædicta fide indubitanter confirmetis, quatenus tam per dominum regem, quam et per vos pax Ecclesiæ reformetur, et Judaicæ perfidiæ hæresis, quæ nuper in eadem Ecclesia exorta est, præstante Domino, funditus extirpetur, et contra omnia quæ se extollunt contra unitatem et veritatem, vos tanquam

A murum ferreum pro domo Domini firmiter opponatis. De cætero in vestris sanctissimis orationibus in omnibus nos et per omnia humiliter commendantes, obnixè rogamus, ut hoc, quod ante homines vel ab hominibus dicimur aut existimamur, ante Deum vestris suffragantibus nobis meritis, esse quandoque mereamur. Orantem pro nobis vestram sanctitatem divina pietas ad multorum profectum et ad sanctæ Ecclesiæ honorem et utilitatem incolumem in longum conservare dignetur.

III.

Henrici Lucensis episcopi ad eumaem.

Venerabili domino N. sanctæ Parthenopolitanæ Ecclesiæ digno archiepiscopo H., Dei, gratia Lucensis servus et episcopus, spiritum consilii et fortitudinis.

B De ordine electionis Romani pontificis, si vobis placuisset a viris religiosis ac me sapientioribus ut vobis notificaretur, expetere non erat incongruum. Sed quoniam vobis, ut Patri et domino meo, non satisfacere non debeo, de multis pauca persringam. Convenientibus cardinalibus in ecclesia S. Andreae apostoli statutum est ab eis, octo personis, duobus episcopis, G. Prænestino, et C. Sabinensi, tribus cardinalibus presbyteris P. Pisano, P. Rufo, et Petro Leonis, tribus cardinalibus diaconibus, Gregorio scilicet Angeli Jonathæ, Americo cancellario, electionem pontificis committi, ita ut si committeret dominum papam Honorium, qui tunc in articulo mortis positus erat, ab hac vita transire, persona quæ ab eis communiter eligeretur, vel a parte sanioris consilii, ab omnibus pro domino et Romano pontifice susciperetur. Prænestinus etiam cum cæteris decrevit, ut si quis electioni taliter factæ contradiceret, anathemati subiceretur; et si quis alium attentaret eligere, factum pro infacto haberetur, nec ipse ulterius in Ecclesia locum consequeretur, quod et ipse Petrus Leonis ore proprio confirmavit, adjiciens non oportere eos dubitare, quod occasione sua in Ecclesia scandalum oriretur, quoniam mallet in abyssum submergi, quam propter se scandalum nasci. Deinceps statutum est ut electores altera die simul convenirent. Cæterum Petrus Leonis cum Jonathan ab eis recedens, ut corvus ille vel submersus vel carnum ingluvie detentus, ad fratres postea redire contempsit, et conventicula seorsum colligens, altare maledictionis eligere satagebat. Quod nisi dominus papa Honorius, quem credebant jam mortuum, se ad fenestram populo ostendisset, cum fratrum et propinquorum, ac muneribus et obsequiis conductorum turba ministrorum, præco Antichristi, supra quod dicitur Deus, ante tempus se extulisset. Itaque cum hæc talia præsensissent ii, quorum corda Deus tetigerat, Ecclesiæ periculum expavescentes, et tempestatis procellas jam intumescentes, cum papa Honorius in vi fr. de initio Quadragesimæ ad patres suos appositus esset, celebratis exsequiis pro necessitate loci et temporis, non tamen ex more sicut oportebat, cum cala-

mitatis tempestas instaret, de octo personis ad electionem electis, Prænестinus, Sabinensis, B. Rufus, A. cancellarius, quintum Gregorium cardinalem diaconum Sancti Angeli, invitum et omnibus modis renitentem, cum religiosis viris episcopis, cardinalibus presbyteris, diaconibus et subdiaconibus, in summum pontificem elegerunt, cum Petro Leonis, qui erat octavus, P. Pisano sexto et Jonatha septimo remanentibus. Quod vero compertum est ab his, qui dolum in corde conceperunt, ut iniquitatem parerent, nam et ipse Petrus Leonis a longis retro temporibus ad id pervenire, ut avarus et ambitiosus, affectaverat, sicut multis probatur indicis, tribus generibus munerum nunc hos, nunc illos sibi alliciens, congregatis, quos potuerunt, proh dolor! cum episcopo Portuensi rubea cappa illum vestierunt. Quod factum multæ sanguinis effusiones, multæ locorum urbis destructiones, terribiles sacrarum imaginum decrustationes; heu facinus! pro stipendio militum suorum sibi que

A obsequentium, consecutæ sunt: quamvis Leo ejusdem Petri Leonis frater, et alter Leo frangentis panem, cum utriusque striderent dentibus, alter in alterum, antequam papa obiisset juraverunt coram cardinalibus, quod neuter eorum de electione pontificis scandalum faceret, sed quem Ecclesia eligeret, pro domino venerentur, et colerent. Nos autem sententiam et consilium religiosorum virorum Catholicorum et orthodoxorum, de Tuscia, de Longobardia, et de Ultramontanis partibus amplexantes, approbantes et imitantes, Petrum Leonis in hoc facinore ut schismaticum, et quoniam suum schisma defendit, hæreticum omnimodis abdicamus, dominum vero Innocentium pro patre et summo pontifice tenemus, recipimus, veneramur et colimus. Paternitatem vestram pro nobis orantem Dominus omnium conservare dignetur. Me ad servitium vestræ sanctitatis inconcussa fide, quasi unum de famulis vestris, deprecor ut existimetis.

VULGRINI

SEXAGESIMI SECUNDI BITURIGUM ARCHIEPISCOPI

EPISTOLÆ

In causa Innocentii II Romani pontificis.

Historia Patriarchii Bituricensis auctore anonymo, ap. LABBE, Biblioth. nov. mss II, 82.)

Sexagesimus secundus præfuit dominus Vulgrinus, vir nobilis, doctus, facundus, in consilio providus, et omni virtutum decore ornatus. Tertio adepti pontificatus anno, idem præsul dominum Sugerium Sancti Dionysii in Francia electum præsentem Ludovico rege benedixit in abbatem apud eandem Dionysianam abbatiam. Interea vero cum Girardus Engolismensis episcopus, homo factiosus et schismaticus, Anacleti antipapæ (qui antea Petrus Leonis dicebatur) partes defensurus, gravem Ecclesiæ Catholicæ persecutionem pararet, atque quosdam episcopos sibi resistentes a propriis sedibus deturbare præsumpsisset, cæteri orthodoxi præsules Aquitanie ad patriarcham et primatem suum dominum Vulgrinum tanquam ad asylum confugiendum consulto decreverunt, scientes eum esse tantum ac talem, ut et violentos malorum conatus sua auctoritate facile impedire posset, et (quod majus est) pro ecclesiarum sibi jure primatus subjectarum pace et salute libenter cum Apostolo charitate superimpendi vellet. Plures igitur hac de causa ad eum evistolæ direxerunt, quas huic onusculo inserendas esse in argumentum rei gestæ censuimus.

I.

V. Xantonensis episcopi ad Vulgrinum.

VULGRINO Dei gratia Bituricensi archiepiscopo, domino suo charissimo, Vu. Xantonensis episcopus, salutem et obedientiam.

Sanctitati vestræ significamus quod Girardus ille Engolismensis Ecclesiam Dei in partibus nostris adeo perturbaverat, ut jam quæreretur inter nos cujus quis professionis esset. Et quia ipsius pravæ persuasioni nos et comprovinciales episcopi assentire volebamus, Pictavensem et Lemovicensem, fretus auxilio principis nostri, a sedibus suis expulit, et alios intrusit. Sed quia non habere poterat episco-

C pos, non consecravit illos. Abbatem quoque Angeriacensem in nostra diocesi existentem, a monasterio suo per manum comitis ejecit. Inter nos etiam principemque nostrum tantam seminavit discordiam pro eo quod intrusos suos consecrare, imo exsecrare volebamus, quod et nos et canonici nostri a sede nostra, et ab urbe et Ecclesia ob metum et minas principis egressi sumus, derelictis domibus et possessionibus nostris justitiæ gratia. Accidit autem ex divinæ respectu pietatis, quod iste tam nefandus et sceleratus præcursor Antichristi Girardus Engolismensis quadam die cum per episcopatum nostrum transisset, ab Aimaro de Archiaco, milite strenuo, sororgio